

ԽԱՄԻԿ

ՅԵՐԱՅՈՒՅԻ
ՅՈՑՎՈՐՈՒՅԵՆ

ԳԻՆԵԷ 10 Կ. ԳԱՒԱՌԵՆԵՐՈՒՄ 12 Կ. 1911 Շաբաթ, Յունաստանի 15-րդ. ԹԻՖԼԻՍ. №3.

ՄԵՄՈՒՆԸ ՊԵՏԵԿԱՆ ԳՈՒՄԵՅՈՒՄ

Մամուլ.—Իմ մասին օրինագիծը պիտ քննւի թէ չէ. դուք միշտ ասում էք թէ՛ մամուլ, մամուլ... ՅԱՒՇ.ՆԵՒՅՈՒՅԵ
բայց երբ հարց է գալիս...
Անդամները.—Մամուլ, մամուլ, բայց դա ով է, որակից է... միթէ մենք մամուլ ունենք—ւն, դրա
համար այժմս ինչ յամանակ է... յետոյ, թող սպասէ...

Բ Ա Ց Ի Ա Մ Է Բ Ա Ժ Ա Ն Ո Ր Դ Ա Գ Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

1911 թ.

VI Տարի

ՄԱՐԿԱԿ

VI Տարի

Երգիծարանական-սատիրական պատկերագրող շաբաթաթերթի
ԼՈՅՍ Է ՏԵՄԵՆՈՒՄ ԱՄԵՆ ՇԱԲԱԹ ԱՆՆԱՓԱՆ

Պաշտօնական օրգան պետական, ազգային, հասարակական և օտարազգի բոլոր մեծ և փոքր, յայտնի և անյայտ, պիտանի և անպիտան, փրկիչ և գլխիչ, անկեղծ և կեղծա-
ւոր գործիչ-կորգիչների և խայտառակիչների:

Անհրաժեշտ քերթ բոլոր ընթացիկների համար

«ԽԱՌԱԲԱԼԱ» շաբաթին ծիծաղեցնում է, շատերին էլ ցաւեցնում, բայց ոչ որի հետ
ոչ բարեկամ է և ոչ թշնամի: Խմբագրին կարելի է տեսնել, երբ քեֆերդ ուզի:
Հասցեն՝ Тифлисть Музейный пер., Редакция „ХАТАБАЛА“:

Արտասահմանից՝ Tiflis Caucas Redaction «Khatabala»
Խմբագիր-հրատարակող՝ ԱՍՏ. ԵՐԻՑԵԱՆ

«ԽԱՌԱԲԱԼԱՅԻ»

Բ Ա Ժ Ն Ե Գ	ՅՈՑ Է ԹՐՈՒՅՅՈՒՆ
Տարեկան	3 »
Կէս տարին	1 » 50 կ.
Երեք ամիսը	— 50 »
Սեփիտում տարեկան	4 » — »

«ԽԱՌԱԲԱԼԱ»-ի բաժանորդները կարող են
ստանալ «ՍՈՒՐՉԱՆԴԱԿ» օրաթերթը պակաս
վճարով, երկուսին միասին փոխանակ՝

Տարեկան	12 ռ.
Կէս տարին	6 ռ.
Երեք ամիսը	3 ռ. 50 կ.
Մէկ ամիսը	1 ռ. 20 կ.

100 տարով բաժանորդագրել
ցանկացողին 75% զեղջ
Ձրի կարգացողներին պէտք է նկարենք
Գ Լ Խ Ի Վ ա յ Բ :

Ա Ջ Գ
ՄԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԱՇՆՈՒՔՆԵՐ ԶԷ
Ը Ն Գ Ո Ւ Ն Ո Ւ Մ
Սկզբունքային հարց § 7. պարբ.
48. յօդ. 1456.—Կէս 18075. ստո-
րակէս 1000000:

Ի Մ Մ Կ Ի Թ Խ Ը Ի Ո Ւ Թ Ի Ն Ը (ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

Մէ լաւ խասիաթ ունիմ, հետտի լաւ
խասիաթ, վուր նասալէգոտովէնի՝ վուր-
թուց վուրթի միր ասկոււմը ամենքս
էլ ունինք:

Կան մարթիք վուր հարփիցուլթէնի
ու պիանիցուլթէնի խասիաթ ունին
վուրթուց վուրթի:

Կան մարթիք, վուր սուտուցուլթէ-
նի խասիաթ ունին:

Իմ խասիաթը էն է վուր՝ հէնց վուր
նուր-տարին գալիս է՝ մկիթխաուլթին
(գուշակուլթին) իմ անում թէ նուր-
տարուլթին, թագա տարում աշխարքի
վրէն ինչ թայիր-թայիր բանիր պիտ
ըլին:

Էփրեմվերդին ծնաւ. ումը ծնաւ, հ'ը,
ո՞վ գիղա, ապիք թէ՛ միր Մակար Զմըշ-
կովի՞ն, համա եանդլիշ իք, միր Մա-
կարը, դուրթ է շասպանդ է, համա
աշխարքիս վրէն գալիք օրերեմէն էն-
դղամ է հասկանում, վուրց վուր դուր
էչմիաճնի գուրձերեմէն, վուր դիփ
մուլթն է. Մակարը չի կանում առի թէ,
էսօր ան էսօր էստի կամ էնդի անձ-
րե է գալու, էսդղամ թուլուլի շուր կու
թալուի երդնքից ու սաւայ սրամէն
ձինք քանի փուլթ է կշուում...

Համա իս, դուրթ է, էփրեմվերդի
չիմ, մայնց՝ պակաս ոքմին էլ չիմ.
ասկուտակով մինք էսէնցնիր ինք:

Էփրեմվերդին հիմի վուր միր քաղ-
բումը ապրէր ու հաուց ասկային
գուրձերու համա էլ օրէկան քաուսուն
ուլթ սհաթ փիքր անէր, պուլսը բան
կու միւր... չէ, չէր միայ, չուրքի էս-
տի նա ինչ կանար անի, քանդի՞ վուրց
վուր դրափար ասած է. շուր տիրոնջ

չի ճանչնում:
Մաշ:
Համա իս դիդիմ:—
Իս դիդիմ ու հոքով սրտով էլ իմա-
նում իմ, թէ՛ վուր մարթու գլխում
ինչդղամ միսալ խիլք կայ, ինչդղամ
գրւանքայ գարման ու ինչդղամ քամի:
Խիլք...
Դարման...
Քամի...
Աստուձ խիլք տայ Գենշուվին, էս նրա
շնորքներիցն է...
Քամի:
Դարման:
Խիլք:
Ամին:
Համա դուրք էս ասէք, թէ էս տա-
րին աշխարքիս վրէն ինչիւր ին ըլնելու,
վուր իս էլ շուղար տամ:
Աստուձ ողորմուլթինով էս տարի
աշխարքս չի քանդուելու, թէ վուր աթ-
մորթիք չքանդին:—
էս մէկ:
Համա մայնց, ով կանայ էնթաուրը
ըլի, վուր միր աշխարքը քանդի—Չարթ
ու փշուր անի:
Հիմի լսեցէք:
Աշխարքս վուրց վուր գիղիք. մէ
ձմերուկի, մէ խնձուրի, մէ աղունակի,
ձի հանգի կլոր բան է:
Ձին, ան ձմերուկին ինչ գուգիս
հուլի տաս, թէ վուր գայիմ ձու ան
ձմեռուկ է, ու հաստակաշի է, վուրց
վուր միր գուրձիչնիրը հաստագլուխ
ին—վուրչինչ չիս կանայ անի, համա
թէ վուր մէ մուտաու մուկ ձիին պո-
չով տայ ու ստուրցը դիվիր գցի ներ-
քի՝ կու կտորուի, Չարդ ու փշուր կուլի:
Աշխարքս էլ էնէնց է, թէ վուր էս
մկների օխտիցը չգանք, ու ամէն մէ

Հ Ր Ա Մ Ա Ն !!!

Խմբագրութիւնս իր շնորհակալութիւնն
է յայտնում բոլոր այն անձանց, որոնք
Սոր-Տարայ եւ ծննդեան տօներին մեզ
յիշեցին եւ հեռագրներով, հեռախօսներով,
կամակներով, պոստկարտերով ու ըն-
ծաներով եւ բաժանորդագրութեամբ
մեզ պատել են:

Խիստ շնորհակալ ենք.
Յատուկ պարտաւորեցնում էք:
Մեր աղօթքների մէջ մեզ պատուողնե-
րին բոլորին կը յիշենք, արխէյն կայէք:

Յ Ե Շ Ե Ն Ո Ւ Մ Ե Ն Ք

Այն բոլոր մեր ունկնդիրները, կուսակից-
ները, գործակալները եւ այլն եւ այլն, ո-
րոնք տակաւին չեն ուղարկել իրենց բաժ-
նեզները, եւ պարտ են մեզ. յիշեցնում
ենք որ «ս ր օ կ» ենք տալի մինչեւ ամսիս
1-ը, այնուհետեւ փողերի համար կովից-
նենք 10% օրայէս մեր քաղաքային
վարչութիւնն է անում, իսկ զանցատուներ
ին կանխօնք, եւ այնպէս որ ոչ գուր-
նաղ կարողանան ուտել եւ ոչ փափէն մար-
սել ապագայում:

Գրասենակ

Ա Ո Ւ Զ Ա Ր Կ Ո Ւ Մ Ե Ն Ք

Ցանկացողները եթէ ուզում են հայ-
հայանքների դասեր վերցնել, թող կար-
գան մեր կուսակցական թերթերը:
Ամեն սորաքը ընտիր-ընտիր հայհո-
յանքներ, արտասահմանական արմատ-
ներով և կովկասեան պատաստուձով:
Կիրք էժան—հատը 5 կոպէկ:

գուրծիչ, ասկասէր ան պօլիտիկոսի մարթը ամսական հարիր հարիր մուկ չբանեց միր երգիրը դիւ քարուքանդ կուլի:

Մկնիրը հետախ չուամ կու քցին միր քաղքուամը, միր գեղերուամը, վուր քու հաւնածը, մարթիք ճանճերու հանգի կու կոտորելին, ու թէ 1905 ու 6—7 թւերին կանացին ազատուի զագրանիցա փախչելով, պաղւններում պահելուով էտ ամսիրը էլ չի օտկի:

Էս տարին մէ պառու թաքաւուր կու մեռնի. ու թէ չմեռնի, վայ դարդիս ինչդգամ գուզի թուղ ապրի, ինձ ինչ...

Թուրքերն ու ոսնիրը չին կուի, չունքի կուելու բան չունին, համա մշակականիրն ու հորիզոնականները իրար հետախ ուշուցնիր կուտան, վուր Ստամբուլից էլ մարթիք կու գան թամաչի համա:

Սամփսուն Արուսթինովը հաւատը գուզի փոխի, ու Չերքեզովին տեհնիլիս քուչուամը երեսը շուռ կուտայ, կու կարմրի... համա արին չի թափել:

Մեսրովը էպիսկոպուզը, էլի Մեսրովը էպիսկոպուզը կուլի:

Չագրանիցում, Իսպոխանուամը, Թեհրանում մինձ փրթկուններ ու դալմազայ կուլին:

Արևելքում մէ ջեհել թաքաւուր կու պսակելի, թէ վուր հարանացուն չհաս չի ըլի:

Կաթղիկուսական նընդրութինը շատ կարելի է, վուր քրիստիչոքի տասներկուսին ըլի—շատ կարելի է վուր շուտօք էլ ըլի. համա՛ կուլի կի. Թային կուլի. մէ բան վուր կաթղիկոս ըլի չըլի, քանի գրոշ օժի իփ վուր էչմիածնում ամէն մի սեզլուի իրեն կաթղիկոս է գիզում:

Շատ հայիր կու մեռնին, վուրմանք հիւանդութիւնեմէն ու վուրմանք էլ էնէնց՝ խաթրու համա, շատ կանայք էլ կուծնին—սրանք էլ ասկի համա:

Օսմանլիներու աշխարքում էլի էնէնց կուլի, վուրնց վուր առաջ կէր:

Պուրիշկիւնը հաուց ասկի գուրծիչներու հիդ կու բարեգմանայ:

Գարնանը թէ վուր ցուրտ ու քամիք չելաւ բալին շուտ կու հասնի. թուրքը գրւանքէն իրիք կապէկից պակաս չիք կանայ քաղքուամը ճարի, բաղերուամը մուքթա կուլի:

Ամառը խալխը դաշա կերթայ, համա օթախնիրը չի տաքացնի, «թէիւ» ցուրտ էլ ըլի, ինչ հաճաթ:

Շիրվանգաղէի օքելին խալխը մէ լաւ կու հարփի. հիմիկւանից շատերը վուրնչինչ չին ուտի, վուրէ Փանտազիում մէ լաւ դնջանայ, իրիք մանէթով քսան մանէթի ուտի:

Շիրվանգաղէն կու հարստանայ: Նաղդ՝ տաս-տասնուհինգ հազար մա-

նէթ բանկում կու դնի. Աստուձ տայ: Թիֆլիզում կաթղիկուսական պատկամաւուր կու նընգրել Ալէքսանդրէ Մանթաշովը ու սրան պամոշնիկ Օխանէս Ապենգարովը:

Բագւի պատկամաւուր կուլի՝ Ստեփան Թաղիանոսովը:

Ղարաբաղում միր հաջին չի անցնի, գուզիք գրագ էլ կու գամ, վուր հարիր փուլթերով էլ թանխէք տայ՝ չի օտկի:

Կաթղիկուսացու կընդրելի նա, ով ուփրօ արժան մարթ է, էտ իս լաւ գիդամ, համա արժանաւուրը խանդիսխան կու սենայ էլ:

Ամառը տիդ-տիդ լաւ բերք կուլի, տիդ-տիդ լաւ չի ըլի, շատ անձրևները կու վնասին, շատ չորութիւնն էլ վնաս է ու վնաս:

Միր շիօլէքը...

Գիշատիչ դագանները կու շատանան. անտառներում գէլերը, արչիբը, միր գուրձերում՝ միր փրգիչները...

Գարունքին ջուրը կու բարձրանայ, ամառն էլ կու ցածրանայ, ձմեռն էլ կու սառչի թէ՛ վուր լաւ ցուրտ ըլի:

Գասպար Կալատուզովը Ստամբուլ կէհայ թէ վուր մուքթա կուրօ—մեղայ Աստուձ մուքթա բիլէթ գթաւ պարախօգի:

(էլի կուլի) Գասպար Կալատուզով Խարաբայա ամենայն հասուց

Ն Ո Ր Տ Ա Ր Ի

Կորու հին տարին. եկաւ նոր տարին. Ոչ մի նորութիւն դարձեալ չբերեց Աշխարհը դարձեալ նոյն բանտը նկայ Ուր մարդ արարածն անվերջ կրտնրայ:

Եկել են անցել այսպէս տարիներ. Յաւիտեանական կեանքի մէջ կորել. Մարդիկ էլ իրար մաղթել տարիքներ շեղը նիւթելով անվերջ շարիքներ:

Ու դարձեալ նոր նոր տարիներ կրգան, Յերեկ ու գիշեր իրար կը յաջորդեն— Եւ դարձեալ մարդիկ նոյնը կը կրկնեն Յաւիտեան միմեանց գրուի կը շարդեն...

Արգար Պայազաս

ԹԷ ԻՆՉՈ՞Ւ ՏՈՒՍՏՅՈՅԸ ՄԻՍ ՉԷՐ ՈՒՏՈՒՄ

Հանգուցեալ Տոլստոյը միս չէր ուտում այն պատճառով, որ Թիֆլիսում չէր ապրում:

Նրա մահուանից յետոյ ես ևս վճռեցի մըսիկէն չգործածել:

Երևակայեցէք իմ դրութիւնը Չորօհնէքի օրը: Մեր տանը հաւաքովի էինք միմեանք: Սեղանը լի էր ամեն տեղից տեղից յիշարտուներով՝ հնգուհաւ, հաւ, ձկնեղէն և ուրիշ շատ համեղ բաներ: Ինձ համար պատրաստած էր լօբի, կարտօֆէլ, ջոնջոլ, ձիթապտուղ և այգալիսի բաներ:

Մի լաւ կշտանալուց յետոյ ուզեցի զբօսնել մի քիչ և դուրս եկայ փողոց:

Անցնում էի Սիրաջխանով դէպի Հաւաբար: Գինեվաճառներից մէկի խանութի առաջ դրած էր մաղալ՝ չաղ արած կրակով, իսկ վրան շարած երեք շամփուր լաւ խոզի խորոված. ես այլևս չկարողացայ գնալ թէև ես չէի ուզում սկզբունքիս դաւաճանել, բայց փորս ոչ մի կերպ չէր համաճայնում հրաժարել այդ խորովածից:

Դաւաճանեմ սկզբունքիս արդեօք: Եթէ Տոլստոյը լինէր Թիֆլիսում և անցնէր Սիրաջխանով ու այդ խորովածի հոտը առնէր, հաւատացնում եմ, որ Նասնայա Պոլեանայից փոխանակ վանքերը փախչելու, ուղղակի Թիֆլիս կը գար և Սիրաջխանի պաղիօմի վրայ ընակարան կը վարձէր:

Ներս մտայ խանութ, երկու շամփուր դրի առաջս, մի շարէք էլ գինի, զորս դու պատուիրեցիր, մի լաւ կշտացայ ու այնտեղ էլ քնեցի գիշերը:

Այս նամակս էլ այնտեղից եմ գրում:

Մնամ փորս կուշտ՝ Միսս չի

Պարգամիս-Նեզ Մանուկ Նոգով Սիրեցի քեզ Տասնապանքով:

Բայց դու, անգուլթ, Սէրս ուրացար,— Անճոգս, անփոյթ, Թողիր անցար:

Արփով

ԾՆՆԿԵԱՆ ԺՐՇՎԱԼՈՅԸ X... ԵԿԵՂԵՏՈՒՄ

- «Սուրմա մճվիդա, խուրմա, խուրմա...»
- «Չվէլի կալօշբղէ»
- «Ցարիէլ բուլթիկէրղէ»
- «Ըրկինիս նաճէրէրղէ»
- «Սուրմա մճվիդա, խուրմա, խուրմա...»
- (Վրաց-ժողովրդական-առևտրական)

ԾՆՆԿԵԱՆ ճրագալոյժին X... եկեղեցում ասեղ գցելու տեղ չկար:

Միաբան տէրաէրների աչքերը ուրախութիւնից պէծ-պէծին տալով՝ քիչ էր մնում տրաքւէին...

Մ Ե Ր Բ Ա Ն Ը Ս Տ Ե Ղ Ծ Ն Ե Ր Ը

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ.

ՅԵՐԵՎԱՆԻ
ՆՈՅՆԻՐԱԳՐԱԿԱՆ

Աւտիք իսահակեանցը հարցնում է—Վարժապետ, ես քեզանից կարծես բարձր եմ, չէ...

զան զալամիս առկեմէն, թաք իս իմ գրածս չտեսնիմ...

Արա մինձապատիւ, «Սաթարալի» կարթացողներ, լաւ ազանջ արեք...

Ի՞նչ վուր Վանքի շիւթումը կարթում էի, վրայ իրիք կլասումը՝ իս ու 7-8 ուրիշ ննգերտինք տեսանք վուր, մինք ուփրո խելօք ինք էլի, քանց միւր մէկէլ ննգերտինքը...

Փիքը արինք, փիքը արինք ու սկսեցինք միւր մինձութիւնը ամենքին շանց տանք: զիզիք վճնց... մէքաշ ընդախտուրնիր զառանք գաղէթ գրեցինք ու միւր ննգերտեղանց, վարժապիտաներեմէն ծածուկ կարթացնիլ էինք տալիս:

Էս գաղէթներեմէն մէկը նընգաւ միւր տեսուչ Կարապիտ Կոստանովի ձեռքը, մէկէլ տեսնիմ մէկ օր, լաւ միտս է գալիս, Շամշինովի զապին տուն եկաւ Արշակ Սպարապետովը թէ՛ Ժան Պուլիշ, քիզ տեսուչը կանչում է, կօսէ...

Ձանս զող նընգաւ թէ՛ կարար ինչի համա է կանչում, դեղնեցայ, կարմրեցայ, դեղնեցայ, կարմրեցայ ու ըլուզս ու պօխս գրասեղով գնացի Կոստանովի կուշտը:

Ներսէ մտայ կարինետը, ու վուրց վուր իմէրէլ լաքիէն գոան մօզ կաղնեցի, Կոստանովը կի, խկի գլուխն էլ չվիքաշեց, ինչ վուր կարթում էր ու վերջը մտիկ արւից ինձ ու ինչ վուր փիքրի մէջ ննգաւ...

—Պ. Ժան Պուլիշ գուք էք, կօսէ, «X»-ի խմբողիքը...

—Իս... իս... ք...ք... ինչ «X».—Իս չիմ իմացի էգթաւուր բան...

—Ես ձեզ հարցնում եմ— գուք էք խմբազիրը...

—Ը... ք... ք... (լաց էլս նրա ստոր

խօսակցութենեմէն) հաւատացնում եմ... պարուն տեսուչ էնէնց... հանաքով ինք արի... մէջէր ինք գրի... ներողութիւն արա...

—Ես ձեզ զգուշացնում եմ, որ եթէ շարունակէք ձեր այդ ձեռնարկը, գուք կարծաւէք դպրոցից:

—Ը... ք... ք... էլ չիմ անի, ներողութիւն արա... իս դասերեմէն դուս ուրիշ ոչինչ բանով չիմ պարագի...

—Դէ գնացէք և նախազգուշացրէք նոյնպէս ձեր ընկերներին...

Էկա կլասը, ննգերտիքս թէ՛

—Ի՞նչի կանչեց...

—Իս ինչ գիդիմ, իմացել է միւր գաղէթի համա ու դուս կըզգիմ, կօսէ, թէ՛ վուր էլի էգթաւուր նամադուլ անիք, կօսէ, իս կի լաւ, լաւ, ջուղաբնիր տւի ու ննգերտինք, մինք ազանջ շանինք, չունքի էգ փթած մարթիքը չիս ուզում, վուր մինք զարգանանք ու առաջ գնանք, էսօր ժողովք անինք ու փիքը անինք թէ՛ ինչ պտինք անի:

—Էդ տարին կլասում գիփունանքս էլ, ընդախտուրնիրը, ֆուսցինք վրայ էքկու տարին, մէզմէն պակաս խիլքով ննգերտինքը առաջ գնացին... մինք կի էշի հանգի կանգնեցինք...

Էսէնց, սրանից յետոյ մենք միւր նստած էշեմէն չուզեցանք դիվիւր գայ ինչկի վիրջը...

Հիմի կի որ փիքը իմ անում թէ՛ տօ, ախմախ. ինչի էնդգամ ժամանակ կորցրի էգթաւուր ծիրտի պիտի բաների համա, ինչի մի գուրծով չէի պարագում, սր հիմի ո՞վ գիդէ թէ՛ ինչ «գրուտաի մինձ մարթ» կուլէի... նոր իմ հասկանում, վուրէ Կ. Կոստանովը միւր լաւն է ուղի, վուրն է թէ

փիքը... Հիմի էլ, էսդանցի Սիւրբաբի Մանուկ արարմունքնիրը, միտն ինչ Գրիգոր Միշկի ընդախտութիւնը...

Վան Անգլիէն, Փրանգուտունը, թուրքիւն ու զգլրաշնիրն էլ պարլամենտ ունին, մինք էլ Ստամբուլում պարլամենտ ունինք, չէ վուր հարկաւուր է, վուր մինք էլ «պարլամենտ» խաղ անինք... պտինք կուի, չունքի կուիս է առաջ տանում գործքիքը...

—Մաշ ինչ անին... մտածեցին մեր «միսնեբեմէն խելունքները»:

—Էնթաւուր բան լուս գցինք, վուր կու գուրս գն...

Փիքը արին, փիքը արին... թէ՛

—Մաշ էգեղեցում «միտինգներ» սարքինք, ասին մի պարտիս հայք:

—Չինք թողնի... ասին մէկէլ պարտի հայքը:

—Չէ... չիք թողնի... գանդէ գաղէք բիւձօ... թրախի... կիտին զէվիւր բերին մէկգմէկու գլխի...

—Վա՛ր մէ գէզի... բլաւեցին միւսները ու թախ կացան...

—Չինք թողնի, չէ... չինք թողնի «միտինգ» մուտինգ անիք էգեղեցիքում...

Միւր «զոչաղնիրը», տեսան վուր սրանով էլ կուի չի բանամ գալի, պատրիարքին ձեռք գցեցին...

Ու սուս կացան...

—Է՛... ինչ իք անում, մասխարա իք պցում մեր հաուց ասկը, գիփինս ասին «միտինգ» չուզողները... ինչ իք խեղճ Իուրեանին իզրուշկա շինի...

—Մինք նրան շատ ինք հաւնում ու նրա գուրծքիքը ընդունում ինք... ասին «միտինգ» ուզողները...

Փ Ե Լ Ի Է Տ Օ Ն

Ի Յ Պ Օ Ր Տ Փ Ե Լ Ի Յ

II

ՌՈՒՍՍԷՆՅԱ ՄԱՄՈՒԼ

Մի քանի համառօտ և համայնապարփակ գծերով այստեղ մենք ուզում ենք ընդգծել և բնութարար նուսանայ մամուլի 1910 թ. կատարած գործը, նրա աւած օգուտը և արդիւնքը:

Նախ վերցնենք օրաթերթերը.

ՄԱՍԿ

Երբեմն ամենայնապագիմական թունդ լիրերալ օրգան, իսկ այժմ ամենայնապաշայեսապէմ: Գործում է շատ համեատ և միշտ գովում է իրեն: Լաւ ընտիր ճաշակի տէր է և այդ պատճառով սպում է գեղարեստական «գովքեր» (հայհոյանքներ) և բանաստեղծական առաջնորդողներ: Նման է երկրորդ հասակի երբ-

տասարդի, որ գուրկ է առամներից:

ՀՈՐԻՋՈՆ

Խիստ լաւ և բազմակողմանի աշխարհահայեացքի թերթ է, այնքան բազմակողմանի, որ ամեն օր ձեռնամուխ է լինում հայ գաղտցական ամենազգուր պրորընիներ լուծման, սակայն մինչև այսօր դեռ չի լուծել ոչ մի պրորըն: Հայ ազանաւոր գրողների և մրողների օրգան է, որտեղ ամեն մի գրող պատմում է թէ ինքը քանի տարեկան է, ինչ է ուտում օրեկան, որտեղ է քնում և իրա բարեկամները, ծառաները ովքեր են և այլն: Թերթը ունի բազում լեզուազէտներ, բոլորն էլ պատրաստած մարդիկ շրոնք զրադում են յիմն-ի պրորընով: Արդիւնաւէտ թերթ է, այնքան արդիւնաւէտ, որ ամեն օր 40 բանաստեղծութիւն է արտագրում և 30 վէպ, որոնք բոլորն էլ մնայուն արժէք ունին. այնպէս որ օրապակաս ծնում են, օրապակաս մեռնում: Թերթը իրեն գովել չգիտէ, բայց բեկկամներ սիրում է: Օրեկան հինգ անգամ պատրաստ է գաւանանքը փոխել, եթէ մի օրէէ շահ ունենայ:

ՍՈՒՐՀԱՆԳՐԱԿ

Մեծ օրաթերթ «մլ», որի մէջ կըգտնէք պիտանի և անպիտան նիւթեր, տափակ և անձաշակ, խօսում է բամբակի, երկաթի, ցելի, նաւթի և այլ անպէտք իրերի մասին: Խմբագիրը բաւականին ինքնահաւան և ծոյլ մարդ է, այնպէս որ, ոչ գիշերն է քնում, ոչ ցերեկը գարթնում, այլ միշտ և մի գլուխ աշխատում է: Թերթը միակ կուսակցական օրգանն է հայերի մէջ. վաճառականներին շատ սիրելուց հողին դուրս է գալիս. իսկ հայ ինտելիգենցիային այնչափ բարեկամ է, որ նրանց ձրիակեր է համարում: Պատրաստ է բոլոր հայերին առևտրական և արդիւնաբերող զարծնել—եթէ մեր «աղէբքը» և հողեւորականները կըհամաձայնէին ձրիակերութիւնից ձեռք քաշել: Միակ պակասութիւնը այն է, որ սրան շատ են սիրում «Հորիզոնն» ու «Մշակը», ամեն օր աղօթքներ են անում սրա երկարակեցութեան համար:

ՏԱՐԱՉ

Ամենաճոխ, ամենաբազմաբովանդակ

ՄԵՐ ՈՒՄՈՒՑԻՉՐ

(Գովք)

Գեղեցիկ է մեր ուսուցիչն, անմամն,
Վարդի նման,
Երկինքն այնպէս շնորհել է մէկ միայն—
Մեզ միայն,

Հասակը կարճ, բիսերը սեւ ու երկար
Մազերը շէկ, դէմքը կտր... սիրտը վառ,
—Մեզ համար
Գանձ անմար:

Աչքեր ունի նա երկնային, ծովից խոր՝
Անսնորբ,
Ճաղկի ժպիտ, գարունքի վիշտ շրթներին՝
Միշտ լին:

Կուրծքը բորբոս, թախիծի անհոգ, դէմքն
արդար
Անդադար,
Հեք են տալիս, սրտերի թեր՝ բոցավառ,
Անսպառ:

Չեւեր ունի նա դիւթական-թախիշեայ՝
Սիրաշահ,
Անխոյժ քայլած, անմեղ նայած, նորը
լեզու՝
Մեղմ ազդու:

Ման է գալիս փողոցներում նա՝ գո՛ր յշ,
Միշտ քնքոյշ
Օրհորեններ թեւին կցած ու երգում՝
Երդ անոյշ,
Մեղանո՛ յշ:

Նա նայում է, ոչխարի պէս—ժպտերես,
Նա խօսում է, բրբուռի պէս—բացր ու հեզ,
—Սիրավառ,
Ինչպէս զատ:

Նա բերում է միշտ քաղցրեղէն մեզ համար
Անդադար,
Ժպտում է մեզ, նամբոյր տալիս—մեղմ
ու վառ,
Ինչպէս մայր:

Նա այրպէս է միշտ փաղաքշող ամենքին,
Միայն կին,
Բայց ընտրութեամբ՝ նրանց միջին—
Գրաւչին,
Գեղ՝ցկին:

Գեղեցիկ է մեր ուսուցիչն, անմամն,
Վարդի նման,
Նա կուզենար իրան սիրենք յախտեան՝
Մարդի նման:

Օրհուրդ

ԳԱՆՈՒԿԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԺԻՒՂՈՒՄ

ԳԱՆՈՒԿԱՆ ԲԱՆԱԲՈՒՄ

Բոլոր ժողովականները սաստիկ ոգևորւած են: Ամենքի դէմքին փայլում է ժպիտ ու բախումթեան: Սրանց մէջ կան ինքնավստահ ուսուցիչներ, արշինք պինդ ձգող գործակատարներ, ձու խուզող քահանաներ, անգործ, բայց իրանց անխոլ, գործացած երիտասարդներ և զանազան համարաբաններից խոռված, բայց դեռ փայլուն համարգեսաներով ուսանողներ: Գազանի քէտարկութեամբ վերջին պատգամներից ընտրեցին նախագահ:

Նախագահ.— Պարոններ, ժողովը բացւած է: Լսեցէք: Մենք չենք եկել աշխարհ միայն հագնելու և ուսելու համար: Մենք իրաւունք չունենք ուրիշի աշխատանքը վայելելու: Չրիակերութիւնը յանցանքների աճնախոշորն է: Պէտք է արթնանալ. շարժւել, մտրակել կենդանի մարդ ենք և ոչ զիակներ:

Ժողովականներ.— «Բրա՛ճ, բրա՛ճ» գրողով, որոտրնգոտա ծափահարութեամբ և երկարատե «ուսաներով» ոգևորեցին նախագահին:

Նախագահ.— Շատ ուրախ եմ պարոններ, որ իմ ցամաք ճառը արժանացաւ ձեր ուշադրութեան: Այդ կընշանակէ մեր մէջ սէր և համերաշխութիւն կայ և մեր գործը յաջողութեամբ պիտի պատահի: Էլ չեմ կարողանաք, այսօրայ մեր ժողովի նպատակը ձեզ բոլորից յայտնի է: Մեր բոլորիս ցանկութիւնն է հրատարակել մի հայերէն կառնուար, օգտակար և անկրտակցական օրաթերթ. ունենալ մեր սեփական օրգանը Բաւական է ինչ որ կրտարական զեր կրտարեցիներ, այժմ պիտի դառնանք ներգործական:

Ժողովականներ.— Պատրաստ ենք, — մի քերան գտացին և ծափերի տարափներ տակ ծածկեցին նախագահի երկրորդ ճառը:

Նախագահ.— Պարոններ, հարցը վճռու է, այժմ եկէք լրագրի անունը մերտեղ ժողովականները իրար յետեից շարեցին հետեակ անունները— «Լոյս», Փարոս, Կրտար, Արեւակ, Ասիւճ, Մկրտա, Սղոյ, Ռուս, Մախաթ, Կացին, Վահան, Օձ...»

Ամենքը ցանկանում էին, որ ապագա լրագրի անունը իր հանձարից ծնւած լինէր այդ պատճառով ծագեց երկարատե վիճաբանութիւն և 20 հոգու մէջ առաջ եկաւ կուսակցութիւն. օձական, մախաթական կացնական... այլ...»

Մասնակցած վէճը դադարեցնելու համար ընդհանուր համաձայնութեամբ վիճակ պայցին և յաղթանակը տարան «Յձականները» լրագիրը կոչեցաւ «Օձ», Բոլորը միտրան գոտացին. «Կեցցէ՛ «Օձը», թող խալվստակար արարածներին:

Նախագահ.— Պարոններ, ամեն բան շարաւ, բայց լաւ մտածեցէք, ամեն օր հր...

Գիւղացի.— Ոսկի է, պարոն... ոսկի... դեղին, փայլուն և ընտիր:

Քաղաք.— Համեցէք խնդրեմ, ձեզ համար բայ է մեր տան դռները...

Գիւղացի.— Միայն աւանակը թող դահլիճ մանի, իսկ դու գնա ախար:

— Ինձանից դուրս կացէք պարոն... դուք չգիտէք թէ ես ինչ պատու կեմ:

— Շատ լաւ գիտեմ... դուք գիտեմ էք... մի համա պատու, որ երբէք իր կամքով չի հայնում...

Անդադան

Լ ՈՒ Ը Ծ Ն Ե Ր

1. Բայցը, եթէն, գուցէն՝ սատանի ապրանքներ են:
2. Կապիկներն ու տէրները չեն թողնի իրենց պատճեն:
3. Այնպէս ճիշտ է՝ ինչպէս ամէնը տէրաւերի մօտ:
4. Չրի պաշտօնը մարդուն գող է դարձնում:
5. Ով ուրիշին հալածում է, ինքն էլ պիտի վազէ:
6. Սկիզբն ու վերջը իրար ձեռք են մեկնում:
7. Ով շատ է սկսում, քիչ է վերջացնում:
8. Ով քչիցն է սկսում, որ չի կարող վերջացնել, այդպիսին աւելի կըշահէր, եթէ ոչինչ չսկսէր:
9. Եթէ աշխատանքը համով լինէր, մեկիքն էլ կանէր:
10. Աղքատն ունի որդիներ, իսկ հարուստը՝ հորթեր:
11. Հաւը որ ընկաւ՝ փռում է պտուկած:
12. Բարձր ծառն էլ խիստ քամի ունի:
13. Անհաւատարիմ կինը մարդու իսկական թաղումն է:
14. Երբ վարդապետը վանքում անտես պահեց, Հայր մերը կըմոտանայ:
15. Պատասը բեռնից մեծ չպիտի լինի:
16. Մեծ մարդկանց խնդրի անունը հրաման է:
17. Որքան բարեպաշտ է քրիստոնեան, այնքան ծանր է նրա խաչը:
18. Երբ Քրիստոսը մենակ էր, սատանան նրան էլ փորձեց:
19. Ով շատ է սպանում, նա վտանգաւոր չէ:
20. Կարճ արշինով շատ կարելի է չափել:
21. Յաղթողը գրօտակին է նայում:
22. Կիրակի օրւայ մանած թելը կարում է:
23. Մի թշնամի էլ շատ է, իսկ հարիւր բարեկամը՝ քիչ:
24. Մտածմունքը մարքս չունի:
25. Վանքի կատուններն էլ ծոյլ են:
26. Մարդիկ սիրով են տաքանում վանքի կրակով:
27. Անձնական փառքը նախանձի անձրն է:

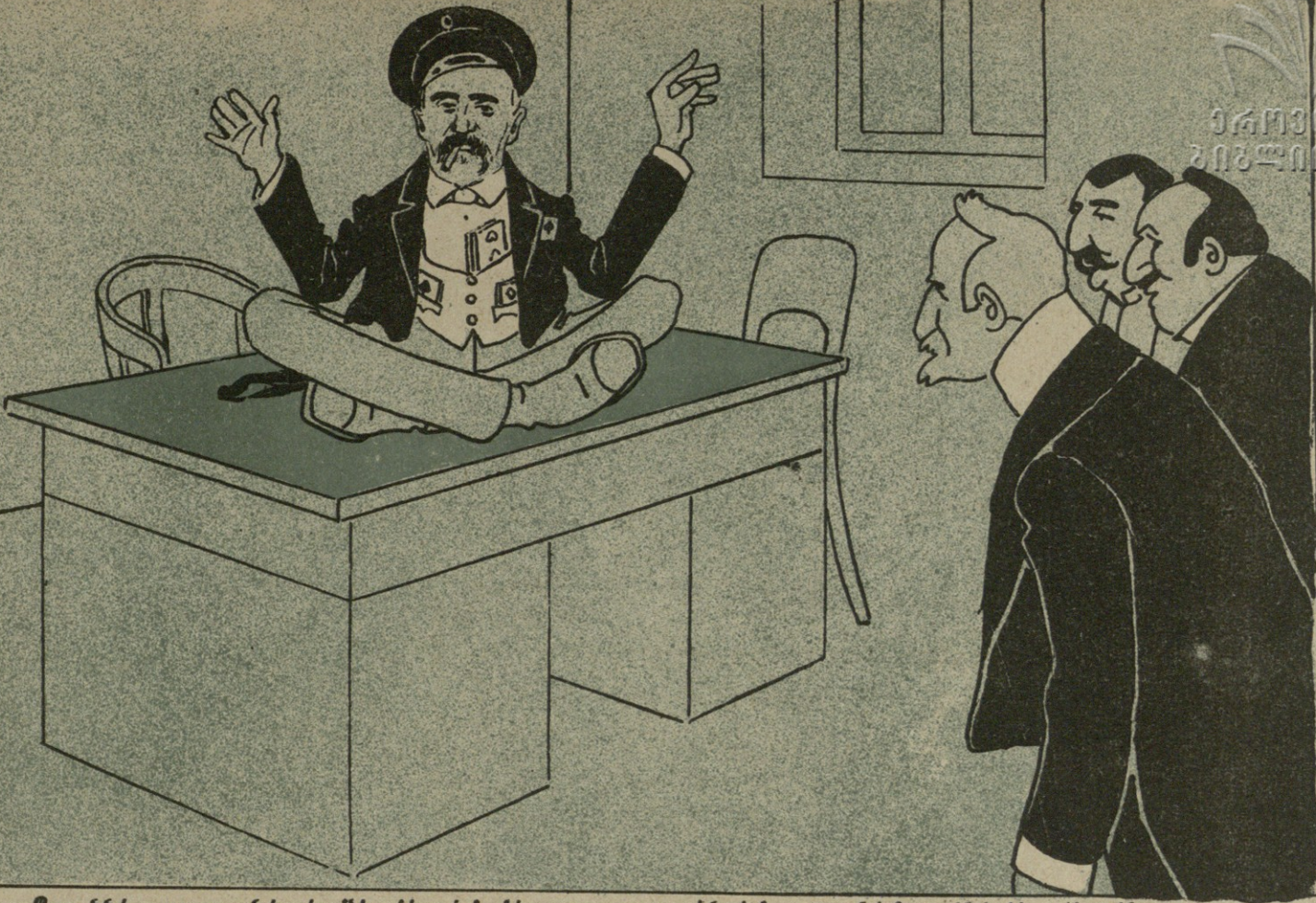
Առական

Գ Ա Տ Ա Ր Ա Ն Ո Ւ Մ

Պատաս.— Ծիշտ է որ դու, մեղադրեալ, այս պարոնի բաճկոնի վրայից ժամացոյցի ոսկէ շղթան ուղեցել ես յախտակիր:

Մեղադրեալ.— Բարեբաղին սխալ են ձեզ բացատրել օր. դատաւոր: Այժմ մօղա չէ Քրակի հետ ոսկի շղթայ կրել, սասի ես նրան հասկացրի, որ վերցնէ:

—Պարոններ, այսօրւանից ես ձեզ հետ եմ, ձեր քաղաքազուլին եմ, յոյս ունեմ, որ ինձ հետ միասին, գուց կըզործէք խաղաղութեամբ և հանդարտութեամբ. ես բնաւորութեամբ շատ լաւ մարդ եմ:

„ԱԶԱՏԱՄԻՏ“ ԽՄԲԱԳԻՐԱՏԱՆ. ՓՈՂՈՎԸ

—Ս...ս... գուց փակէք, թող ոչ ոք չիմանայ թէ ինչ ենք անում:
—Մեր գործընկերները պէտք է որոշ լինի.
—Բողոքովին ո՛չ. մենք պէտք է ժամանակի ոգին իմանանք—երբ կղերականութիւնը ուժեղանում է պէտք է կղերական դառնանք՝ երբ ազատամտ... ազատամտ, երբ խուլիզանութիւնը...
—Էվրիկա... խուլիզան պիտ դառնաք. ս... թող ոչ ոք չսէ. դա շատ լաւ կըլինի: Դա մեր դերը պիտ լինի. ժամանակը այդ է պահանջում:

ՀԱՏԱԾԱԽՍԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

Եղբ. Ա. և Ա. Միլովների

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

Գողովինսկի պրոսպեկտ, Կաղենների կորպուսի դիպոց.
ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԻ ԱՆԳԱՄ

ՄԵԾ ԵՒ ԱՐԺԱՆ ՎԱՃԱՌՔ

միայն 6 օրով 17-ից մինչև 23 յունիսի

ԽՈՂՈՐԱԳՈՅՆ ԶԵՂՋՈՎ

— Սեզոնից մնացած ապրանքների —

Յիշատակած օրերում առևտուրը կանգ կառնի ճաշի ժամանակ, ժամը 2¹/₂—4, որովհետև մագազինը
փակ կըլինի: 1—1

МАГАЗИНЫ КОМПОЗИЦИОН. БЪЛГА.

Тифлисъ. Пушкинскіи пассажъ № 8
ГРОМАДНАЯ ЭКОНОМІА

шведскаго композицион. бѣльа.

Носитсаъне менѣе двухъ лѣтъ

Постоянный большой выборъ свѣжаго товара.

Воротниковъ, манишекъ и манжетъ.

по фабричнымъ цѣнамъ.

Передѣлка въ любой фасонъ бесплатно

Продюются портняжныя принадлежности, какъ-то пугоицы, подкладки, мѣль и впрочѣе.

Имѣется таоте галантерейный Отдѣлъ
00—27 М. А. КАЛТАКЯНЦЪ

Բացած է 1911 թ. բաժանորդագրումից

„Լ Ո Յ Ս“

Գրական-Հասարակական շարաժամերի.
(Ներքոց թարի).

„ԼՈՅՍ“-ի բաժանորդագրիւր.—ն. Նախիջևանի, Ռաստովի ու շրջակայ հայ գիւղերի համար տար.—3 ր. կէս տ.—2 ր. 3 ամ.—1 ր.: Ռուսաստանի այլ տեղերի համար—տարեկ. 4 ր., կէս տար.—2 ր. 50 կ. և 3 ամ.—1 ր. 50 կ.: Արասահ. տար.—6 ր. կէս տարին 3 ր. Համարն ամեն տեղ արժէ 10 կոպ.:

Հայէն՝ Нахичевань н.Д. Въ редакцію армянск. журнала „ЛУЙСЪ“.

Խմբ.—Նրատ. Բժ. ԳԷՈՐԳ ՌԷԻԶԵԱՆ.

ԿԱԹՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ՍՐԾԱՐԱՆ

Ձ Ի Ի Յ Ա Ր Ի Ա

Գողովինսկի պրոսպեկտի և Գիորգևսկի փողոցի անկիւնում.
ՕՐԻԱՆՏ ՀԻՒՐԱՆՈՑԻ ՏԱԿ, ՔԱՇԻՆԹԻ ԵՎԵՂԵՑՈՒ ԴԻՄԱՑ.

*** Ամենաթարմ ու մաքուր կաթ, մածուց, շոկոլադ, կակաո ***

Իսկական տաճկական սուրճ

Թ Է Յ Բ Ա Ր Չ Ր Յ Ա Տ Կ Ո Ւ Թ Ե Ա Մ Բ

Մատակարարում են իմ անմիջական հսկողութեամբ պարտաճանաչ և մաքուր պահած ծառայողներ, մեր կաթնատուները սրճատուները յաճախող մեծարեղի հասարակութեան:

*** ԳՆԵՐԸ ՄԱՑԶԵԼԻ ԵՒ ՉԱՓԱԻՈՐ ***

Խնդրում ենք անձամբ համոզւել մեր ասածների ճշմարտութեան և մեր սրճատան-կաթնատան բիրեղանման մաքրութեան համար:

Յարգանքով Տրապիզոնցի Յարութիւն Պետրոսի Պետրոսեան
25—19

(ա. օր)

ԲՈՂՈՐ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ ԳՆՈՒՄ ԵՆՔ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ

ԱՐՏԱՍԱ ՀՄԱՆԵԱՆ ԵՒ ԽՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐԺԱՐԱՆՆԵՐԻՅ

„Օ-ԲՈՆ ՄԱՐՇԷ“

Գ ր ա ն տ ե ռ է յ ն ի ա պ ռ ա ն ք ն ե ռ ի մ ա գ ա զ ի ն

Գողովինսկի պրոսպեկտ, Աբուլի բասթոնի դիմաց, տուն ԱՆԱՆԵԱՆԻ

Որպէսզի վերջին նորութիւնների սիրահար պատելի հասարակութիւնը

Հ Ա Մ Ո Ջ Ի Ի

որ մեր մագազինում ապրանքները անհամեմատ ԱՐԺԱՆ են և աւելի ԳԻՄԱՅԿՈՒՆ գնահատելի

*** քան մի ուրիշ տեղ ***

ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՆՔ ԱՆՉԱՄԲ ՀԱՃԷՔ ԱՅՑԵԼԵԼ ԵՒ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՉՔՈՎ ՏԵՄԵԼ

25—15

ԱՊՐԱՆՔԸ ԱՐԺԱՆ, ԳՆԵՐԸ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ

(Կ.հ.շ.)

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

Հ Ա Մ Ո Ջ Ի Ի

გადასასვლელი სარკინიგზის ხაზის გაშენების
შესახებ...

—სადაც...
—...და...